

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

КАФЕДРА
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ПРАВА

ZENTRUM FÜR
OSTEUROPÄISCHES RE
(ZOR)

ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ
Львівський університет

Кафедра
конституційного
права України
ІНСТІТУТ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

ПРАВО-JUSTICE

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

VII Міжнародна науково-практична конференція

УДК 342(477)(082)

М 34

Редакційна колегія:

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (голова);

Слінько Тетяна Миколаївна, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (27 жовтня 2023р., Чернівці)/ редкол.:

О.В. Щербанюк та ін. - Чернівці: 2023. - 666 с.

До збірника увійшли матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (Чернівці, 27 жовтня 2023 р.)

Редколегія не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалів, що були подані у рукописах.

ЧЕСНІТЬ ТА НЕПІДКУПНІСТЬ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ СУДДІВ

Загурський О.Б.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри права та публічного управління

ЗВО «Університет Короля Данила»

(м. Івано-Франківськ, Україна)

На сьогоднішній день явище глобалізації є дуже складним, тому важко визначити сам термін. У літературі існує багато пропозицій. Тим не менше, немає консенсусу навіть щодо загальних елементів визначення цього терміну. Одні автори вважають вичерпним визначенням того, що таке глобалізація, для інших є лише визначенням того, що вона означає. Тому для цілей аналізу глобалізації в юридичній професії та юридичній етиці необхідно прийняти широке розуміння цього терміну, згідно з яким глобалізація, «це процес поглиблення глобальної взаємозалежності в всіх аспектах сучасної політичної, соціальної економічних і культурних аспектах сучасної політичної, соціальної, економічної та культурної дійсності» [1].

Слід зазначити, що багатовікова традиція, пов'язана з домінуванням, з одного боку, категорії чесноти, а з іншого категорії чесноти в моральній інтерпретації, з одного боку, та понять і принципів римського права – з іншого, потребує окремого розгляду римського права в правовому мисленні, вимагає окремого обговорення питання про витоки юридичної етики.

Бангалорські принципи поведінки суддів як сукупність правових норм і правил поведінки суддів, адресовані державам з урахуванням особливого статусу суддів у реалізації конвенційних прав людини. Мається на увазі, що самі судді, усвідомлюючи ступінь висловленої їм довіри з боку суспільства, повинні своїм професіоналізмом та високими морально-етичними якостями

зміцнювати довіру до судових інституцій у сучасному демократичному суспільстві [2].

Конвенційно визначено шість базових показників: незалежність, об'єктивність, чесність і непідкупність, дотримання етичних норм, рівність, компетентність і старанність. Вважаємо, що особливі увагу доцільно присвятити третьому показнику – чесності та непідкупності. Якщо для всіх інших показників даються розгорнуті сфери застосування, то для принципу чесності і непідкупності визначено всього 2 параграфи фактично декларативної властивості.

«Чесність та непідкупність є необхідними умовами для належного виконання суддею своїх обов'язків. Суддя демонструє поведінку, бездоганну навіть з точки зору стороннього спостерігача. Спосіб дій та поведінка судді мають підтримувати впевненість суспільства в чесності та непідкупності судових органів. Недостатньо просто чинити правосуддя, потрібно робити це відкрито для суспільства» [2].

Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 р. визначають, що «особи, відібрані для судових посад, повинні мати високі моральні якості і здібності, а також відповідну підбору і кваліфікацію в галузі права. Будь-який метод підбирання суддів мусить гарантувати від призначення суддів за неправомірними мотивами. Підвищення суддів на посаді там, де є така система, слід здійснювати на основі об'єктивних факторів, зокрема здібностей, моральних якостей і досвіду» [3].

В Пояснюючій записці до Європейської хартії про статус суддів (Модельний кодекс) зазначається про те, що «закон про статус суддів має на меті забезпечення компетентності, незалежності та неупередженості, яких кожна особа цілком законно очікує від судів та від кожного судді, якому довірено захист її прав. Він не повинен містити жодного положення та жодної процедури, що може похитнути довіру до такої компетентності, такої незалежності і такої неупередженості» [4].

Як бачимо, у документах ООН немає відсилань до моральних настанов суддів, проте презюмується обов'язок держави створити таку високоморальну обстановку, в якій суддя зміг би здійснювати свої службові повноваження в умовах свободи і невтручання інших осіб у процес відправлення правосуддя. Разом з тим, слід зауважити, що суддів закликають дотримуватися моральних норм, володіти особистою моральною гідністю, щоб постійно підтримувати в суспільстві довіру до авторитету судової влади.

В той же час, в Коментарях до Бангалорських принципів поведінки судді вказується, що «в основі довіри суспільства до судової системи лежить не лише компетентність і скрупульозність суддів, але також їхня чесність, непідкупність і моральність. Суддя має бути не лише «добрим суддею», але й «доброю людиною», незважаючи на те, що значення цих слів може по-різному сприйматися в різних прошарках суспільства. На думку суспільства, суддя взяв на себе обов'язок не лише служити ідеалам справедливості і правди, які є основою для верховенства права і принципів демократії, але й уособлювати їх» [5].

Принцип чесності знайшов своє відображення і в національному законодавстві в присязі судді (ст. 57 Закону України «Про судоустрій і статус судді»), «чесно і сумлінно здійснювати повноваження та виконувати обов'язки судді, дотримуватися етичних принципів і правил поведінки судді, не вчиняти дій, що порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя» [6].

Як наслідок, у вищеперерахованих якостях прослідковуються не тільки судово-інституційні індикатори ефективності правосуддя в сучасному українському суспільстві, але й особистісні морально-етичні якості

Таким чином, відбір суддів має вирішальне значення для забезпечення незалежності судової влади та неупередженості системи правосуддя. Цей процес повинен гарантувати, що відібрані кандидати повинні бути дійсно надійні, включаючи їх імунітет до зовнішнього тиску, а також до незаконного тиску.

Список використаних джерел:

1. Liberska B. Globalizacja. Mechanizmy i wyzwania PWE. Warszawa. 2002. 342 s.
2. Бангалорські принципи поведінки суддів: резолюція Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text. (дата звернення: 08.10.2023).
3. Основні принципи незалежності судових органів: резолюція Генеральної Асамблеї ООН 40/32 та 40/146 від 29 листопада та 13 грудня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201#Text. (дата звернення: 08.10.2023).
4. Пояснююча записка до Європейської хартії про статус суддів (Модельний кодекс): Кодекс від 10 липня 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a46#Text. (дата звернення: 08.10.2023).
5. Коментарі до Бангалорських принципів поведінки судді. Управління ООН з наркотиків і злочинності. 2007. URL: <https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/komentari-bangalorski-9818bfbb11.pdf>. (дата звернення: 08.10.2023).
6. Про судоустрій і статус суддів: закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>. (дата звернення: 08.10.2023).

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ